

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การวิเคราะห์ข้างต้นเกี่ยวกับกฎหมายและการปฏิบัติต่อผู้พลัดถิ่นในประเทศไทย มุ่งที่จะอธิบายกฎหมายต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อผู้พลัดถิ่นที่หลังไหลเข้ามาในประเทศไทย และการปฏิบัติต่อบุคคลดังกล่าวตามความเป็นจริงในอดีตจนถึงปัจจุบัน ตลอดจนการแก้ไขปัญหานั้นเกิดขึ้นจากผู้พลัดถิ่นดังกล่าว เพื่อผลในการปฏิบัติมากที่สุด อย่างไรก็ตามก็เป็นที่จริงที่ว่า การปฏิบัติต่อบุคคลประเภทนี้ในแต่ละยุค แต่ละสมัย จะเข้มงวดหรือผ่อนปรนขึ้นอยู่กับนโยบายของรัฐในขณะนั้น ๆ เป็นสำคัญ กล่าวคือ นโยบายของประเทศต่อผู้พลัดถิ่นที่เข้ามาจะเข้มงวดมากเท่าใด ก็จะส่งผลให้การบังคับใช้กฎหมายเคร่งครัดมากขึ้นเพียงนั้น ในทางตรงข้าม นโยบายที่ผ่อนปรนต่อผู้พลัดถิ่นที่อยู่บนพื้นฐานแห่งมนุษยธรรม จะบังเกิดผลต่อบุคคลดังกล่าว และบรรเทาผลอันเกิดจากการบังคับใช้กฎหมายซึ่งไม่เป็นผลดีต่อพวกเขา¹

อนึ่ง จากการวิเคราะห์ข้างต้นเห็นได้ว่า ปัจจัยสำคัญในการกำหนดนโยบายของรัฐ มักพิจารณาจากสาเหตุหลายประการ เช่น อำนาจอธิปไตยและความมั่นคงของประเทศ พื้นฐานค่านิยมมนุษยธรรม สภาพทางการเมืองภายในประเทศ การตอบสนองจากประชาคมระหว่างประเทศ ในการร่วมมือร่วมใจกันแบ่งเบาภาระในด้านการช่วยเหลือและความพยายามในการแก้ไขปัญหาอย่างถาวรของผู้พลัดถิ่น กล่าวคือ หากมีการตอบสนองจากประชาคมระหว่างประเทศมากเพียงใด หน้าที่ในการแสดงออกของรัฐต่อความเห็นอกเห็นใจต่อพวกเขาก็มากขึ้นเพียงนั้น

¹ "Law and National Policy concerning Displaced Persons and Illegal Immigrants in Thailand," op.cit. p. 36.

ดังนั้น บทสรุปและข้อเสนอแนะที่จะกล่าวต่อไป จึงเป็นการชี้ให้เห็นถึง
กฎหมาย การปฏิบัติ และนโยบายของประเทศผู้อพยพชาวอินโดจีนทั้งในปัจจุบัน และที่ควร
จะเป็นในอนาคต เพื่อให้เกิดผลกระทบต่อประเทศน้อยที่สุด ตลอดจนปัจจัยสำคัญต่าง ๆ
ที่ช่วยเสริมสร้างการแก้ไขหรือบรรเทาปัญหาอันเกิดขึ้นจากผู้อพยพชาวอินโดจีน โดยคำนึง
ถึงการประสานประโยชน์ระหว่างมนุษยธรรมและอำนาจอธิปไตยของประเทศเป็นที่ตั้ง ทั้งนี้

ก. สถานะภาพของผู้อพยพ หมายถึง การได้มาและการสูญเสีย ซึ่งสถานะภาพ
ของการเป็นผู้อพยพรวมทั้งสิทธิ ผลประโยชน์ พันธะผูกพัน ของบุคคลดังกล่าวตามที่ปรากฏใน
กรรมสารระหว่างประเทศ¹ เช่น ธรรมนูญของชาวลาวใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ ค.ศ.
1950 อย่างไรก็ตามเนื่องจากกรรมสารฉบับดังกล่าวมิได้บัญญัติถึงสิทธิ ผลประโยชน์ และพันธะ
ของผู้อพยพไว้ ณ ที่ใด ดังนั้น แม้จะนำข้อบังคับของกรรมสารฉบับนี้มาใช้ในการตีความ
และกำหนดฐานะของผู้อพยพ ก็ไม่เกิดประโยชน์หรือพันธะอันใดแก่ผู้อพยพ หากประเทศที่
ผู้อพยพเข้าไปพักพิงไม่มีกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องโดยตรง กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ
ประเทศนั้นมิได้เป็นภาคีในอนุสัญญาว่าด้วยสถานะภาพของผู้ลี้ภัย ค.ศ. 1951 ซึ่งแก้ไขโดย
พิธีสารว่าด้วยสถานะภาพของผู้ลี้ภัย ค.ศ. 1967 ฯลฯ

อนึ่ง ปัญหาดังกล่าวเชื่อมโยงกับกรณีของประเทศไทยในประเด็นที่ว่า
ประเทศไทยพร้อมที่จะภาคยานุวัติต่อกรรมสารระหว่างประเทศข้างต้น เพื่อเปลี่ยนสถานะภาพ
ของเขาจากผู้อพยพเป็นผู้ลี้ภัยหรือยัง อันส่งผลให้เขาได้รับสิทธิ ผลประโยชน์ และพันธะ
ของผู้อพยพต่อประเทศไทยตามที่กฎหมายกำหนด

อย่างไรก็ดี อุปสรรคต่อการภาคยานุวัติ ดูเหมือนจะเป็นความเข้าใจผิดที่ว่า
อำนาจอธิปไตยของประเทศจะถูกจำกัดโดยบทบัญญัติต่าง ๆ ที่ระบุไว้ในอนุสัญญาว่าด้วย
สถานะภาพของผู้ลี้ภัย ค.ศ. 1951 ซึ่งแก้ไขโดยพิธีสารว่าด้วยสถานะภาพของผู้ลี้ภัย ค.ศ.

¹ "The Status of Refugees in International Law," Vol. 1.

1967 ซึ่งหากพิจารณาให้ถี่ถ้วนแล้ว จะเห็นได้ว่าบทบัญญัติทาง ๆ ในกรมสารไต่สวนขึ้น โดยคำนึงถึงความสมดุลระหว่างอำนาจอธิปไตยของรัฐและพื้นฐานทางมนุษยธรรมเป็นที่ตั้ง ทั้งเหตุผลที่จะยกขึ้นประกอบกัน

1. เป็นสิทธิโดยเด็ดขาดของรัฐผู้รับ (Receiving State) ในการ กำหนดสถานภาพของบุคคลที่ถือว่าเป็นผู้ลี้ภัย กล่าวคือ อนุสัญญาว่าด้วยสถานภาพของผู้ลี้ภัย มอบอำนาจให้รัฐภาคีในการพิจารณาว่าบุคคลใดเป็นหรือไม่เป็นผู้ลี้ภัย ภายใต้บทนิยามศัพท์ ของคำว่า "ผู้ลี้ภัย" ทั้งนี้ ผลที่ตามมาคือประเทศไทยสามารถปฏิเสธการให้ลี้ภัยเข้ามา ในดินแดนดินไทยของบุคคลที่มีคุณสมบัติภายนอกขอบเขตของบทนิยามศัพท์ดังกล่าว เช่น ผู้อพยพ ทางเศรษฐกิจ เป็นต้น

2. สถานภาพของการเป็นผู้ลี้ภัยอาจสิ้นสุดลง เมื่อสถานการณ์ที่ทำให้บุคคล นั้นเป็นผู้ลี้ภัยได้ยุติลงแล้ว อันเป็นผลให้พันธะผูกพันที่ประเทศไทยมีต่อบุคคลดังกล่าว คงปรากฏในอนุสัญญาว่าด้วยสถานภาพของผู้ลี้ภัยสิ้นสุดลง เว้นแต่ผู้ลี้ภัยสามารถอ้าง เหตุผลบังคับห้ามที่ เคยมีการประท้วงประหารก่อนหน้านั้น เพื่อปฏิเสธที่จะใช้สิทธิอันสืบ เนื่องจากการคุ้มครองของรัฐแห่งสัญชาติของตน (มาตรา 19 (5) (6))

3. ผู้ลี้ภัยมีพันธะที่จะปฏิบัติตามกฎหมายข้อบังคับที่ประเทศไทยบัญญัติขึ้น

(มาตรา 2)

4. ในช่วงเวลาสงคราม หรือสถานการณ์ที่รุนแรงอื่น ๆ ประเทศไทยมีสิทธิที่จะใช้มาตรการชั่วคราวที่จำเป็น เพื่อความมั่นคงของประเทศในการพิจารณาว่าบุคคลใด เป็นผู้ลี้ภัยหรือไม่ (มาตรา 9)

5. ประเทศไทยไม่ถูกผูกพันในการออกเอกสารเดินทางแก่ผู้ลี้ภัย เนื่องจากเหตุผลทางด้านความมั่นคงแห่งชาติ หรือเพื่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน (มาตรา 28)

6. ประเทศไทยสามารถลงโทษทางอาญาต่อผู้ลี้ภัยซึ่งเข้ามา หรือปรากฏตัวในอาณาเขตของไทยโดยไม่ได้รับอนุญาต อีกทั้งมิได้รายงานตัวต่อเจ้าหน้าที่ และแสดงเหตุอันควรเชื่อถือได้ในการเข้าเมือง หรือการปรากฏตัวโดยผิดกฎหมาย (มาตรา 31 (1))

7. ประเทศไทยสามารถวางข้อจำกัดต่อการเคลื่อนย้ายของผู้ลี้ภัยเท่าที่จำเป็น (มาตรา 31 (2))

8. ประเทศไทยสามารถขังผู้ลี้ภัยซึ่งชอบด้วยกฎหมายออกจากอาณาเขตของตน เพื่อความมั่นคงแห่งชาติ หรือเพื่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน (มาตรา 32)

9. ประเทศไทยอาจตั้งข้อสงวนต่อมาตราต่าง ๆ ของอนุสัญญาว่าด้วยสถานะภาพของผู้ลี้ภัย เว้นแต่มาตราที่เป็นบทบัญญัติในลักษณะเด็ดขาด เช่น ข้อห้ามการขังได้หรือส่งกลับ (หลักการห้ามผลักดัน) ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 33

10. อย่างไรก็ตาม แม้ประเทศไทยไม่อาจตั้งข้อสงวนต่อมาตรา 33 แต่บทบัญญัติในมาตรา 33 ก็ระบุถึงข้อยกเว้นในกรณีที่มีเหตุอันสมควร อันถือได้ว่าเป็นภัยต่อความมั่นคงของประเทศที่เข้าไปพิทักษ์ (มาตรา 33 (2)) ยิ่งไปกว่านั้น หลักของการห้ามผลักดันก็มีใ้หมายความว่า รัฐที่รับผู้ลี้ภัยจะต้องอนุญาตให้ผู้ลี้ภัยพำนักอยู่อย่างถาวร หากแต่มีความหมายว่าเป็นการอนุญาตให้พำนักอยู่เป็นการชั่วคราว จนกว่าสถานการณ์ในประเทศของผู้ลี้ภัยจะเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น เป็นผลให้ผู้ลี้ภัยจะต้องกลับไปยังบ้านเกิด

เมืองนอนของตน¹ ออกจากการให้ที่พักพิงหรือการให้ที่ลี้ภัยแก่ผู้ลี้ภัยนั้น เป็นสิทธิของรัฐโดย
เด็ดขาด รัฐเท่านั้นที่จะพิจารณาให้หรือมิให้ มีใช่เป็นสิทธิของผู้ลี้ภัยที่จะเรียกร้องให้ไต่
รับที่พักพิงจากประเทศที่ตนขอ²

ดังนั้น ถ้าประเทศไทยภาคยานุวัติก่อนสัญญาว่าด้วยสถานภาพของผู้ลี้ภัย ค.ศ.
1951 ซึ่งแก้ไขโดยพิธีสารว่าด้วยสถานภาพของผู้ลี้ภัย ค.ศ. 1967 จะเป็นนิมิตหมายอันดี
ของความสมดุลอันถูกต้องระหว่างอำนาจอธิปไตยของประเทศ ความมั่นคงของรัฐและ
มนุษยธรรมอันจะบังเกิดผลดีต่อประเทศไทยและผู้อพยพชาวอินโดจีน ดังนี้

ก) ก่อให้เกิดทางที่ทางมนุษยธรรม และสิทธิทาง ๆ ที่เอื้ออำนวยประโยชน์แก่
ผู้ลี้ภัย ตลอดจนพันธะที่ผู้ลี้ภัยมีต่อประเทศไทย ความที่บัญญัติไว้ในกรมสารระหว่างประเทศ

ข) ทำให้ดังกล่าว ทำให้ประเทศไทยสามารถเจรจา และแก้ไขปัญหเกี่ยวกับ
ผู้ลี้ภัยร่วมกับประเทศภาคอื่น ๆ อีกทั้งยังสามารถร้องขอให้ประชาคมระหว่างประเทศรวม
กันแบ่งเบาภาระในการรับผิดชอบต่อผู้ลี้ภัย โดยอาศัยบทบัญญัติในกรมสารระหว่างประเทศ
ที่เกี่ยวข้อง

ค) ทำให้ประเทศไทยมีแนวทางปฏิบัติที่สอดคล้องกฎหมาย ภายใต้ขอบเขตของ
กรมสารระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง เช่น ประเทศไทยไม่จำต้องปฏิบัติต่อผู้อพยพทางเศรษฐกิจ
เยี่ยงบุคคลที่ถือว่าเป็นผู้ลี้ภัย เนื่องจากบุคคลดังกล่าวมิได้ลี้ภัยออกนอกประเทศเพราะ
เหตุแห่งความหวาดกลัว ซึ่งมีมูลอันจะกล่าวได้ว่าได้รับจากการประทัดประหาร หากแต่ละทิ้ง
ประเทศบ้านเกิดเมืองนอน เนื่องจากต้องการแสวงหาความเป็นอยู่ที่สุขสบายกว่าในประเทศ

¹ International Protection of Refugees and Displaced Person :
The Thai Perspective , op.cit. pp. 31-34.

² "สิทธิของผู้ลี้ภัยในการแสวงหาที่พักพิง," อ้างแล้ว, หน้า 261.

อื่น ๆ และยิ่งกว่านั้น หากสถานการณ์ในประเทศของผู้ลี้ภัยมีเสถียรภาพเพียงพอ ผู้ลี้ภัยจะ
 กอดกลับไปยังถิ่นฐานเดิม เนื่องจากสถานการณ์ที่ทำให้ถือว่าบุคคลนั้นเป็นผู้ลี้ภัยไถ่ถอน
 ลงแล้ว ¹

แม้ว่า จะได้รับการคัดค้านจากรัฐบาลไทยในการภาคยานุวัติของอนุสัญญา
 ว่าด้วยสถานภาพของผู้ลี้ภัย ค.ศ. 1951 ซึ่งแก้ไขโดยพิธีสารว่าด้วยสถานภาพของผู้ลี้ภัย
 ค.ศ. 1967 โดยอ้างว่าประเทศไทยได้ปฏิบัติต่อผู้อพยพชาวอินโดจีน โดยอาศัยหลัก
 มนุษยธรรมแล้ว จึงไม่จำต้องผูกมัดกับกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับผู้ลี้ภัยใด ๆ
 แต่จากการวิเคราะห์ข้างต้นเป็นที่ประจักษ์ถึงผลที่ประเทศไทยจะได้รับจากการภาคยานุวัติ
 ท่อกรรมสารระหว่างประเทศดังกล่าว อย่างไรก็ตาม แม้ในปัจจุบันประเทศไทยจะมีได้เป็น
 ภาควิชาในอนุสัญญาว่าด้วยสถานภาพของผู้ลี้ภัย หากแต่โดยนัยแล้ว ประเทศไทยได้มีการปฏิบัติ
 ตามหลักกฎหมายตามที่ปรากฏในกรรมสารนี้เป็นส่วนใหญ่ แม้จะมีได้มีเจตนาที่ความ ดังนั้น
 การที่ประเทศไทยจะภาคยานุวัติต่อกรรมสารระหว่างประเทศดังกล่าวจึงไม่น่าที่จะก่อให้เกิด
 ผลเสียต่อประเทศ ดังที่ฝ่ายบริหารหวาดกลัวแต่ประการใด

ข. นโยบายของประเทศไทยที่มีต่อผู้อพยพชาวอินโดจีนในปัจจุบัน ซึ่งเรียกว่า
 นโยบายการกีดขวางอย่างมีมนุษยธรรม หรือนโยบายป้องปราม (Humane Deterrence)
 ตั้งอยู่บนพื้นฐานที่เคร่งครัดว่านโยบายของประเทศไทยในอดีต ซึ่งเรียกว่านโยบายเปิดประตู
 (Open door Policy) กล่าวคือ นโยบายดังกล่าวมุ่งที่จะจำกัดบริเวณผู้อพยพชาว
 อินโดจีนที่มาถึงใหม่ โดยให้อยู่ในบริเวณที่จัดไว้เป็นพิเศษ และจะไม่ยินยอมให้ไปตั้งถิ่น
 ฐานในประเทศที่สาม นอกจากรัฐบาลไทยจะพอใจเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานใหม่สำหรับผู้ลี้ภัย

¹ "Law and National Policy concerning Displaced Persons
 and Illegal Immigrants in Thailand," op.cit. pp. 38-39.

ในศูนย์รับผู้อพยพบนฝั่งกินไทยแล้ว เพื่อลดทอนเหตุจูงใจของผู้อพยพในการเดินทางออกนอกประเทศ อย่างไรก็ตามประเทศไทยยังคงให้ความช่วยเหลือผู้อพยพชาวอินโดจีนตามหลักมนุษยธรรมควบคู่ไปกับอธิปไตย และความมั่นคงปลอดภัยของประเทศอยู่ต่อไป ครอบคลุมไป ครอบคลุมที่ประเทศต่าง ๆ และองค์การระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องยังคงยึดมั่นในพันธะที่จะช่วยเหลือแบ่งเบาภาระของประเทศไทยอย่างแข็งขัน¹

อนึ่ง ถ้าจะวิเคราะห์กันอย่างลึกซึ้ง จะเห็นได้ว่า นโยบายการกีดขวางอย่างมีมนุษยธรรมจะเกิดประสิทธิภาพและเกิดภาพพจน์ที่ดีต่อประเทศ ควรกระทำในรูปของการหามาตรการพิสูจน์ตัวบุคคลโดยการแบ่งแยกบุคคลที่ควรมีสถานะเป็นผู้อพยพอย่างแท้จริงออกจากผู้อพยพทางเศรษฐกิจ ซึ่งแม้ในปัจจุบันมาตรการในการพิสูจน์ตัวบุคคลยังมีได้กำหนดขึ้น แต่ในอนาคตอันไกลเห็นสมควรที่จะจัดตั้งมาตรการดังกล่าวบนพื้นฐานของความร่วมมือระหว่างประเทศแรกเริ่มผู้ลี้ภัยเช่นประเทศไทย และสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ ในฐานะหน่วยงานที่ตรวจสอบความแตกต่างระหว่างผู้อพยพที่แท้จริงและบุคคลประเภทอื่น

ผลดีของมาตรการพิสูจน์บุคคล ทำให้ประเทศไทยรับภาระอันเกิดจากผู้อพยพชาวอินโดจีนน้อยลง เพราะสามารถแยกบุคคลประเภทอื่นออกจากผู้อพยพที่ก่อการความช่วยเหลืออย่างแท้จริง อีกทั้งเป็นการแสดงให้เห็นแก่นซึ้งถึงท่าทีทางคานมนุษยธรรมของไทย ซึ่งเป็นผลดีมากกว่าที่จะปิดชายแดนอย่างเป็นทางการต่อผู้อพยพชาวอินโดจีนรุ่นใหม่ ซึ่งหนีร้อนมาพึ่งเย็นโดยสิ้นเชิง เพราะนอกจากจะทำให้ประเทศไทยไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากประชาคมระหว่างประเทศอย่างเต็มภาคภูมิแล้ว ยังเป็นการกระทำที่นำละอายของรัฐบาลไทย ซึ่งเป็นสมาชิกขององค์การระหว่างประเทศและลงคะแนนเสียงให้กับประกาศสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 ซึ่งระบุถึงสิทธิบางประการของผู้ลี้ภัย เช่น สิทธิใน-

¹ "Laotians," op.cit. p. 6.

การแสวงหาที่พักพิง แยกลับเป็นฝ่ายฝ่าฝืนต่อมติดังกล่าวเสียเอง¹

ค. เป็นความจริงที่ว่า ในทางทฤษฎีนั้น ผู้อพยพชาวอินโดจีนถือว่าเป็นผู้เข้าเมืองโดยผิดกฎหมายและมีโทษตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 แต่ในทางปฏิบัติพระราชบัญญัติดังกล่าวไม่สามารถดำเนินการให้มีผลบังคับได้อย่างแท้จริง โดยทันที ในกรณีที่มีผู้ลี้ภัยเข้ามาในราชอาณาจักรเป็นจำนวนมาก หนทางแก้ไขเพื่อให้กฎหมายมีผลบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ กระทำได้โดยใช้วิธีพิสูจน์ตัวบุคคลว่า ใครควรได้รับสถานภาพเป็นผู้อพยพและดำเนินการตามกฎหมายแก่บุคคลที่ไม่ถือว่าเป็นผู้อพยพ เช่น ผู้อพยพทางเศรษฐกิจ ส่วนผู้อพยพที่แท้จริงนั้น เนื่องจากเป็นบุคคลที่ควรจะได้รับความปลอดภัยคุ้มครองเป็นพิเศษ เพราะมิได้รับความคุ้มครองจากประเทศดั้งเดิม จึงควรบัญญัติกฎหมายขึ้นเป็นพิเศษ เพื่อใช้กับผู้อพยพหรือแก้ไขเพิ่มเติมสาระสำคัญของกฎหมายคนเข้าเมืองที่มีอยู่แล้ว โดยระบุถึงคุณสมบัติ ตลอดจนเงื่อนไขต่าง ๆ ที่ผู้อพยพจะต้องปฏิบัติ เพื่อจะได้ถือว่าเป็นผู้เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย²

อนึ่ง สำหรับกรณีผู้อพยพชาวอินโดจีนที่อ้างตนว่าเป็นคนไทย แต่ไม่สามารถพิสูจน์แก่เจ้าหน้าที่ว่าเป็นคนไทยอย่างแท้จริง โดยเหตุที่ขาดหลักฐานเอกสารมายืนยัน และถูกควบคุมอยู่ในศูนย์รับผู้อพยพ ควรเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่หรืออย่างน้อยก็ควรคำนึงถึงหลักปฏิบัติในแง่ศีลธรรมในอันที่จะแสวงหาเอกสารเกี่ยวกับบุคคลเหล่านี้ เพราะสามารถทำได้โดยรวดเร็วและสะดวกกว่า และไม่ควรจะกำหนดมาตรฐานเพื่อพิสูจน์ตัวบุคคลไว้สูงเกินไป³

¹ "Law and National Policy concerning Displaced Persons and Illegal Immigrants in Thailand," op.cit. p. 36.

² Ibid, p. 36.

³ "ผู้อพยพในประเทศไทย : ทศนคติก่อประเด็นว่าด้วยขอกฎหมายและนโยบายของรัฐ," อ้างแล้ว, หน้า 47.

ง. ในทางทฤษฎี การสมรสระหว่างผู้อพยพชาวอินโดจีน และบุคคลที่มีสัญชาติไทย หากไม่ฝ่าฝืนคอบทบัญญัติของกฎหมายที่ว่าด้วยเงื่อนไขของการสมรส เมื่อมีการร้องขอให้จดทะเบียนสมรสแล้ว นายทะเบียนอำเภอและกิ่งอำเภอก็ควรที่จะรับจดทะเบียนสมรสให้ ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. 2478 หากแต่ในทางปฏิบัติ แม้การสมรสจะไม่ฝ่าฝืนเงื่อนไขแห่งการสมรส นายทะเบียนอำเภอและกิ่งอำเภอมักชะลอ หรือยับยั้งการจดทะเบียนสมรส โดยอ้างเหตุแห่งความมั่นคงของชาติเป็นหลัก¹

อนึ่ง ความมั่นคงของชาติ แม้ถือเป็นหัวใจสำคัญในการกำหนดนโยบายของรัฐบาล แต่ถ้ายึดอยู่บนพื้นฐานของการคุกคามสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานของการดำรงชีวิตเยี่ยงมนุษย์ เช่น สิทธิในการสมรส ย่อมเป็นการแก้ไข้ปัญหาโดยวิธีที่ไม่เหมาะสม และเป็นการทำลายภาพพจน์ของประเทศไทยในระดับระหว่างประเทศ เนื่องจากประเทศไทยเป็นภาคีในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 อีกทั้งเป็นการสร้างความรู้สึกต่อต้านและเกลียดชังสังคมขึ้นในจิตใจของชนกลุ่มน้อยนี้ และลูกหลานรุ่นต่อ ๆ ไปอีกด้วย ซึ่งกระทบต่อความมั่นคงของชาติเป็นแน่

ในที่นี้จึงใคร่ที่จะเสนอแนะการแก้ไข้ปัญหาในเรื่องนี้ โดยอนุญาตให้ผู้อพยพชาวอินโดจีนในประเทศไทยสมรสกับบุคคลสัญชาติไทยและใช้กฎหมายที่มีอยู่แล้วควบคุมผู้อพยพชาวอินโดจีน ซึ่งได้แก่

¹ คำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ มท. 0313/ว.735 ลงวันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2520.

หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ สร. 0202/ว. 31 ลงวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2524.

คำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ มท. 0313/ว.99 ลงวันที่ 30 มิถุนายน 2525.

ก. พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 มาตรา 59 ซึ่งให้อำนาจ แก้อธิบดี หรือเจ้าหน้าที่ซึ่งอธิบดีมอบหมายทำการจับกุม และปราบปรามผู้กระทำความผิดต่อ พระราชบัญญัตินี้ โดยให้มีอำนาจออกหมายเรียก หมายจับ หมายค้น หรือควบคุม และ ให้อำนาจสอบสวนคดีความผิดต่อพระราชบัญญัตินี้ เช่นเดียวกับพนักงานสอบสวนตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฉบับที่แก้ไข ซึ่งสามารถเทียบเคียงได้กับพระราช- บัญญัติคนเข้าเมือง ค.ศ. 1971 ของประเทศอังกฤษ (The Immigration Act 1971, s.i.(1)) ที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามกฎหมายคนเข้าเมือง ควบคุมตัวหญิงต่างดาว ซึ่งสมรสกับคนที่มีสัญชาติอังกฤษ โดยศาลไม่อาจแทรกแซงการใช้อำนาจเด็ดขาด ดังกล่าว ของรัฐได้¹

ข. พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508 มาตรา 16 ซึ่งบัญญัติถึงอำนาจ ในการถอนสัญชาติไทยของหญิงต่างดาวที่ได้สัญชาติไทย โดยการสมรสเมื่อปรากฏว่า

- 1) การสมรสนั้นเป็นไปโดยปกปิดข้อเท็จจริง หรือแสดงข้อความเท็จ อันเป็นสาระสำคัญ
- 2) การกระทำใด ๆ อันเป็นการกระทบกระเทือนต่อความมั่นคง หรือขัดต่อประโยชน์ของรัฐ หรือเป็นการเหยียดหยามประเทศชาติ
- 3) การกระทำใด ๆ อันเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือ ศีลธรรมอันดีของประชาชน

อนึ่ง การอ้างหลักเรื่องความมั่นคงแห่งชาติ ในเรื่องการสมรสระหว่าง ผู้พหุภรรยาอินโดจีนกับบุคคลที่มีสัญชาติไทย ซึ่งรัฐบาลใช้อยู่ในปัจจุบัน ทำให้มองเห็นไกลไป

¹ "สิทธิก่อตั้งครอบครัวของคนต่างดาว," อ้างแล้ว, หน้า 283-284.

อีกว่าการที่รัฐบาลอ้างเหตุแห่งความมั่นคงอยู่เนื่อง ๆ จนถึงขนาดได้มีการออกคำสั่งต่าง ๆ¹ เพื่อที่จะไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติของกฎหมายที่ตราขึ้นโดยผ่านนิติบัญญัติก็ถือว่าการไม่ยอมปฏิบัติตามผลของแนวคำพิพากษาในเรื่องนี้² เพื่อเป็นเครื่องมือของการรักษาสถานะและผลประโยชน์ของตนนั้น ทำให้เกิดแนวความคิดที่จะมีการจัดตั้งองค์กรขึ้นเพื่อควบคุมการใช้อำนาจของฝ่ายปกครองซึ่งในที่นี้ใครที่จะเสนอแนะให้มีการจัดตั้งศาลปกครองขึ้นในอนาคตเพื่อควบคุมการใช้อำนาจของฝ่ายปกครองให้เป็นไปโดยถูกต้อง และสุจริต โดยศาลปกครองที่จะจัดตั้งขึ้นนั้น อาศัยหลักการของศาลปกครองฝรั่งเศส และพระราชบัญญัติคณะกรรมการกฤษฎีกา พ.ศ. 2522 ประกอบกัน ซึ่งผลดีของการจัดตั้งศาลปกครองอันเกิดแก่เอกชนผู้อยู่ใต้อำนาจปกครอง³ นั้นมีอยู่หลายประการ คือ

- ¹ คำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ มท.0313/ว.735 ลงวันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ.2520.
คำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ มท.0313/ว.99 ลงวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2525.
หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ สร.0212/ว.31 ลงวันที่ 31 กุมภาพันธ์

2524.

² คำพิพากษากฎีกาที่ 720/2505 และคำพิพากษากฎีกาที่ 3740/2525 ใ้ร่างแนวทางการคำพิพากษาไว้ว่า "...คำสั่งของกระทรวงมหาดไทยดังกล่าวเป็นการเพิ่มเงื่อนไข จำกัดสิทธิที่จะจดทะเบียนสมรสของชายหญิงที่ประสงค์จะจดทะเบียนสมรสกันจากที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้บัญญัติไว้ โดยไม่มีบทกฎหมายใดให้อำนาจกระทรวงมหาดไทยกระทำได้นั้นคำสั่งของกระทรวงมหาดไทยดังกล่าว จึงไม่มีผลบังคับตามกฎหมาย... ฯลฯ"

³ "เอกชน" ในที่นี้ หมายถึง ราษฎรสามัญทั่วไป ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง และผู้อยู่อาศัยในดินแดนในประเทศไทย (สัมภาษณ์ อมร จันทรสุมพจน์, เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา, 16 มกราคม 2527).

1. เอกชนจะได้รับหลักประกันจากการพิจารณาที่ยุติธรรม เพราะการพิจารณาวินิจฉัยในศาลปกครองใช้ระบบไต่สวน มีระบบกล่าวหาตั้งเช่นที่ใช้ในศาลยุติธรรมทั่วไป เป็นเหตุให้ศาลปกครองสามารถทราบข้อเท็จจริงทาง ๆ ได้อย่างเพียงพอที่จะตัดสินคดีปกครองด้วยความเป็นธรรม

2. ประหยัดและรวดเร็ว กล่าวคือในบางครั้งเมื่อเกิดข้อพิพาททางปกครองขึ้นแม้มูลคดีมีเพียงเล็กน้อย แต่อาจมีผลต่อความมาก หากนำไปฟ้องร้องยังศาลยุติธรรม อาจต้องเสียค่าใช้จ่ายและเวลามาก แต่ถ้านำมาฟ้องต่อศาลปกครองก็ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายมากนัก และมีความรวดเร็วในการพิจารณาคดี เพราะไม่มีแบบพิธีมากนัก

3. เอกชนมีสิทธิที่จะป้องกันสิทธิของตนได้ กล่าวคือ เมื่อเอกชนเห็นว่า การที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองออกกฎ ข้อบังคับ หรือคำสั่งในทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เอกชนนั้นย่อมมีสิทธิที่จะร้องขอต่อศาลปกครอง เพื่อให้ศาลมีคำสั่งเพิกถอนกฎ ข้อบังคับ หรือคำสั่งนั้น ๆ ได้ ซึ่งต่างกับศาลยุติธรรม เพราะศาลยุติธรรมไม่มีอำนาจเพิกถอน หรือแก้ไขการกระทำในคดีที่เกี่ยวกับความถูกต้องของกฎหมายอำนาจของผู้นิติบุคคลศาลยุติธรรม ถูกจำกัดให้พิจารณาเพียงการไม่นำมาปฏิบัติ (Non - Application) อีกทั้งคำพิพากษาก็มีผลผูกพันเฉพาะคู่ความในคดีนั้นเท่านั้น

4. ความเป็นธรรม เอกชนย่อมได้รับผลประโยชน์จากการคุ้มครองของศาลปกครองเป็นอย่างมากทั้งในแง่สิทธิและเสรีภาพ ที่จะไม่ถูกละเมิดโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะเอกชนที่อยู่ใต้อำนาจการปกครอง มีสิทธิที่จะฟ้องร้องต่อศาลปกครองให้ช่วยคุ้มครองได้ ทั้งยังเป็นโอกาสแก่เอกชนที่จะควบคุมฝ่ายปกครอง ให้ดำเนินการภายในกรอบแห่งกฎหมาย¹

¹ "ศาลปกครองที่จะจัดตั้งขึ้นในประเทศไทย," อ้างแล้ว, หน้า 141-142.

5. คำพิพากษาหรือคำสั่งใด ๆ ให้ถือว่าผูกพันคู่ความในกระบวนการพิจารณาของศาลที่พิพากษาหรือมีคำสั่ง ศาลปกครองจะกำหนดไว้ในคำพิพากษาหรือสั่งเพิ่มเติมให้คำพิพากษามีผลผูกพันถึงบุคคลอื่นในกรณีที่มีประเด็นข้อพิพาทอย่างเดียวกันก็ได้¹

จ. ประเด็นของกฎหมายว่าด้วยสัญชาติของผู้อพยพชาวอินโดจีนนั้น เห็นได้ว่าแต่เดิมบุตรของผู้อพยพชาวอินโดจีนซึ่งเกิดในราชอาณาจักร ได้รับสัญชาติไทยตามหลักดินแดน เนื่องจากเป็นผู้ที่เกิดในราชอาณาจักร ตามมาตรา 7 (3) ของพระราชบัญญัติว่าด้วยสัญชาติ พ.ศ. 2508 หากแต่เมื่อประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 337 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2515 มีผลบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวได้ปฏิเสธผลของพระราชบัญญัติว่าด้วยสัญชาติ โดยให้ก่อนสัญชาติไทยแก่บุตรผู้อพยพชาวอินโดจีน ที่เกิดในราชอาณาจักรไทยโดยบิดาเป็นคนต่างด้าว หรือมารดาเป็นคนต่างด้าว แต่ไม่ปรากฏบิดาโดยชอบด้วยกฎหมาย และในขณะที่เกิดบิดาหรือมารดา เป็นผู้เข้ามาในราชอาณาจักรไทย โดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง และให้ศาลพิจารณาคำขอการกระหวงมหาดไทยในการพิจารณาสมควรสั่งให้บุคคลเฉพาะรายยังคงมี หรือกลับ เข้าถือสัญชาติไทยอีก

ปัญหาที่ตามมาคือ เนื่องจากในปัจจุบันยังมิได้มีการจัดตั้งศาลปกครองขึ้นเพื่อความคุ้มครองการใช้ดุลยพินิจของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยให้เป็นไปด้วยความสุจริตและถูกต้อง จึงเป็นการยากที่จะกำหนดมาตรฐานที่รัฐมนตรีพึงจะใช้ประกอบในการกำหนดดุลยพินิจอย่างเหมาะสม อย่างไรก็ตาม เห็นว่า ควรเน้นหนักในแง่ของความยุติธรรมของการใช้ดุลยพินิจ กล่าวคือ ควรใช้ดุลยพินิจอย่างสมเหตุสมผลและคำนึงถึงพฤติการณ์แวดล้อมเป็นสำคัญ เช่น มีประวัติความประพฤติดี มีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศไทย ฯลฯ เพื่อให้คงมีสัญชาติไทยต่อไปหากเขาต้องการ อย่างไรก็ตามมีความประพฤติดีนั้น รัฐมนตรีว่าการกระทรวง

¹ มาตรา 67 ของร่างพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครอง และวิธีพิจารณาคดีปกครอง, ภาคผนวก ม.

มหาดไทยควรให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจ และเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง สืบสวนคดีให้รวดเร็วเสียก่อน เช่น ไม่เคยต้องโทษทางอาญาในความผิดที่ร้ายแรงมาก่อน ฯลฯ นอกจากนี้ยังต้องพิจารณาถึงอุปนิสัยใจคอของผู้นั้นด้วยว่า มีเจตนาดี หรือเจตนาร้ายต่อประเทศไทย แม้จะเป็นผู้ที่มีความประพฤติดี แต่ถ้ามักผิดกฏการณส์ให้เห็นว่า มีเจตนาร้ายต่อประเทศ ก็ไม่ควรอนุญาตให้คงมี หรือกลับเข้าถือสัญชาติไทยอีก

อย่างไรก็ดี จากถ้อยแถลงของรัฐบาล 2 ฉบับ ในปี 2525 และปี 2526 นั้น เห็นได้ว่า บุกรของผู้อพยพชาวเวียดนามที่หลังไหลเข้ามาในราชอาณาจักรหลังสงครามโลกครั้งที่สอง อาจได้รับสัญชาติไทย หากได้มีการกระทำ 2 ประการคือ

1. ยื่นคำร้องขอมีสัญชาติไทย ภายใต้เงื่อนไข 2 ประการ ที่รัฐบาลกำหนดไว้ในถ้อยแถลงของรัฐบาลเมื่อปลายปี 2525 กล่าวคือ ผู้ร้องได้ทำคุณประโยชน์แก่ประเทศไทยและผู้นั้นจะต้องปฏิบัติตามที่จะมีความซื่อสัตย์สุจริตต่อประเทศ¹

2. โดยการเกิดจากการที่บิดาและมารดาซึ่งเป็นผู้อพยพ และได้รับการพิจารณาให้มีสถานะเป็นผู้เข้าเมือง โดยชอบด้วยกฎหมาย (Legal Immigrants) ภายใต้เงื่อนไข 4 ประการ ที่รัฐบาลกำหนดไว้ในถ้อยแถลงของรัฐบาลเมื่อปลายปี 2526 กล่าวคือ ผู้อพยพนั้น ๆ จะต้องมีความประพฤติดี ไม่เคยฝ่าฝืนกฏกฎหมาย จะต้องดำรงชีพด้วยความซื่อสัตย์ และต้องเสียภาษีให้แก่รัฐบาลตามที่กฎหมายกำหนดไว้เป็นระยะเวลา 3 ปีติดต่อกัน จะต้องไม่กระทำการเป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐบาลไทย และจะต้องได้รับการตรวจสอบและอนุมัติคุณสมบัติจากหน่วยงาน 2 หน่วย คือ คณะกรรมการพิจารณาความประพฤติของผู้อพยพชาวเวียดนามในระดับจังหวัด (The Committee to Consider the Behaviour of Vietnam Refugees at the Provincial Level) และสภาความมั่นคงแห่งชาติฝ่ายควบคุมผู้อพยพ

¹ Thai Nationality for Refugee Children, "Bangkok Post," (23 November, 1982) : 5.

ชาวเวียดนาม ร่วมกับศูนย์ 114 (The Interior Security Operation Command's Vietnamese Refugees Co-Ordinating Centre 114)¹

ส่วนบุตรของผู้อพยพชาวอินโดจีนสัญชาติอื่น คงได้รับสัญชาติไทยโดยวิธีเดียว คือ ยื่นคำร้องมีสัญชาติไทย ภายใต้เงื่อนไขที่รัฐบาลกำหนดเท่านั้น

จากท่าทีของรัฐบาลไทยดังกล่าว แสดงให้เห็นว่ารัฐบาลเริ่มคำนึงถึงความสำคัญของการใช้นโยบายกลมกลืนภายในประเทศที่ให้อาศัยพักพิง (Assimilation) ในการแก้ไขปัญหามืออพยพชาวอินโดจีน ซึ่งถือเป็นวิธีหนึ่งที่นิยมทั่วไปในการแก้ไขปัญหามืออพยพในประเทศต่าง ๆ

อย่างไรก็ดี ในข้อที่ว่า "ผู้ร้องใดให้คุณประโยชน์แก่ประเทศไทย" นั้น สมควรที่ฝ่ายรัฐบาลได้กำหนดขอบเขตของการกระทำว่า อย่างไรจึงจะถือว่า "ให้คุณประโยชน์แก่ประเทศไทย" เพื่อให้ผู้ร้องมีหลักเกณฑ์ที่จะถือปฏิบัติ ในที่นี้จึงใคร่ที่จะยกตัวอย่างของการให้คุณประโยชน์ เช่น ช่วยทำสงครามให้แก่ไทยด้วยความกล้าหาญ ช่วยบริจาคทรัพย์ แรงกาย หรือสติปัญญาในกิจการสาธารณะประโยชน์หรือการป้องกันประเทศชาติ ช่วยทางราชการในการแสวงหาข่าวสารของฝ่ายตรงข้าม ที่เป็นภัยต่อประเทศ เป็นต้น

อนึ่ง จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวไปในการบัญญัติกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ ที่ไม่ประสงค์ให้บุคคลใดเป็นผู้ไร้สัญชาติ ประกอบกับบัญญัติว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 ของสหประชาชาติ ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีอยู่นั้น ได้บัญญัติว่า บุคคลมีสิทธิในการถือสัญชาติหนึ่ง บุคคลใดจะถูกกีดกันสัญชาติของใครโดยพลการไม่ได้ ดังนั้น การที่รัฐสร้างประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 337 ขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือในการริครอบสิทธิ์ที่จะได้รับสัญชาติไทย และถอนสัญชาติของบุคคลบางประเภทจึงถือเป็นการไม่สมควรเป็นอย่างยิ่ง อีกทั้งในทางทฤษฎีแล้ว ก็ไม่มีความจำเป็นแต่ประการใดในการที่จะก่อให้เกิดประกาศคณะปฏิวัติฉบับดังกล่าว

¹ 40,000 Refugee Gain New Status "Bangkok World," (23 December 1983) : 1.

แก้ไข้ปัญหาที่เกี่ยวกับบุตรของผู้พหุภรรยาอินโดจีนที่อยู่ในราชอาณาจักรไทย เพราะรัฐสามารถ
ถอนสัญชาติของบุคคลดังกล่าวได้ โดยอาศัยบทบัญญัติของมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติสัญชาติ
พ.ศ. 2500 ซึ่งมีอยู่แล้ว อีกทั้ง เป็นวิธีที่ยอมรับกันทั่วไปแล้วว่า การให้หรือถอนสัญชาติด้วยวิธี
ดังกล่าว อยู่ในอำนาจ เค็ดชาของแต่ละประเทศที่จะวางเงื่อนไขตามความเหมาะสมของ
ประเทศนั้น ๆ โดยศาลและประเทศอื่นจะก้าวกายแทรกแซงมิได้

ฉ. การแก้ไข้ปัญหาโจรสลัดต่อผู้แสวงหาแหล่งพักพิงจากทะเลในระดับประเทศ
แม้รัฐได้ดำเนินการโดยอาศัยมาตรการป้องกันและปราบปรามโจรสลัดในอ่าวไทย แต่เพื่อ
บรรลุถึง เป้าหมายของมาตรการดังกล่าว รัฐควรมีการปรับปรุงการลงทะเล เบียนเรือและ
ลูกเรือทุกลำโดยเฉพาะในบริเวณที่มีการกระทำอันเป็นโจรสลัดเกิดขึ้นอยู่เนื่อง ๆ เพื่อเป็น
การสะดวกต่อการค้นหาผู้กระทำผิดโดยทันทีเมื่อได้รับรายงาน และ เพื่อสกัดกั้นการกระทำ
การโจรสลัดโดยสมัคร เตน อีกทั้ง เนื่องจากคดีส่วนใหญ่ที่ศาลไทยได้ตัดสินเกี่ยวกับการกระทำ
ของผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดต่อผู้แสวงหาแหล่งพักพิงข้างตน มักถูกฟ้องฐานข่มขืนกระทำชำเรา
รวมอยู่ด้วย ดังนั้น จึง เห็นควรที่จะแก้ไข้เพิ่มเติมฐานความผิดในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา
7 (3) ให้ครอบคลุมถึงความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา เพื่อให้อยู่ในเขตอำนาจของศาลไทย
ที่จะลงโทษผู้กระทำผิดด้วย เพราะแม้ประเทศไทยจะเป็นภาคีในอนุสัญญา เจนีวาว่าด้วยทะเล
หลวง ค.ศ. 1958 ก็ตาม แต่จนถึงปัจจุบันก็ยังมีได้มีการรับรองนิยามศัพท์ของคำว่า
"การโจรสลัด" ไว้ในกฎหมายไทยแต่อย่างใด ส่วนการแก้ไข้ปัญหาโจรสลัดในระดับ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ระหว่างประเทศ รัฐควรจะเร่งเร้าให้ประชาคมระหว่างประเทศตระหนักถึงความสำคัญ
ของผลที่ร้ายแรงของการโจรสลัดอันดีเป็นอาชญากรรมต่อมวลมนุษยชาติ เพื่อขอความช่วยเหลือ
ทางด้านกำลังเงินและวัสดุอุปกรณ์ในการลาดตระเวน เพื่อป้องกันและปราบปรามโจรสลัด
ในบริเวณอ่าวไทย¹

สำหรับการแก้ไขปัญหาคาร์โจรสลัด ในแง่วิวัฒนาการของกฎหมายระหว่าง
ประเทศว่าด้วยทะเลนั้น เห็นได้ว่า บทนิยามทางภูมิศาสตร์ของการโจรสลัด ซึ่งใช้เฉพาะ
ทะเลหลวง หรือในเขตทะเลที่อยู่ภายนอกของรัฐใดรัฐหนึ่ง เป็นการเหมาะสมแล้ว เพราะ
การขยายหลักการโจรสลัดเพื่อครอบคลุมถึงทะเลอาณาเขต เพื่อผลในการปราบปรามโจรสลัด
อาจเป็นการรุกรานอำนาจอธิปไตยของรัฐชายฝั่งอื่น ๆ ซึ่งเป็นผลกระทบต่อความสัมพันธ์
ของประเทศ ส่วนประเด็นที่ว่าสมควรจะจำกัดหลักการโจรสลัดให้ใช้เฉพาะบริเวณทะเลหลวง
นอกเขตเศรษฐกิจจำเพาะหรือไม่นั้น คงกระทำไม่ได้ เพราะเท่ากับเป็นการกระทำให้
หลักการโจรสลัดไร้ความหมาย เพราะการโจมตีของโจรสลัดมักเกิดขึ้นภายในบริเวณ 100
ไมล์ทะเลจากชายฝั่ง จึงเห็นว่รัฐอื่นนอกจากรัฐชายฝั่งที่เกี่ยวข้องควรมีสิทธิลาดตระเวน
ในบริเวณเขตเศรษฐกิจจำเพาะของรัฐชายฝั่งจนถึงทะเลอาณาเขต เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของ
มาตรการปราบปรามโจรสลัด²

¹ "ยูเนสโกแสวงหาแหล่งพักพิงจากทะเลและการโจรสลัดในอ่าวไทย," อังแล้ว,
หน้า 71.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 74.

อนึ่ง แม่น้ำที่ในการช่วยเหลือทางทะเลคือผู้แสวงหาแหล่งพักพิงจากทะเล จะบัญญัติไว้ในกฎหมายระหว่างประเทศ เช่น อนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยทะเลหลวง ค.ศ. 1958 และอนุสัญญาว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. 1982 และสำหรับกฎหมายภายในก็ได้ กำหนดโทษแก่ผู้ที่สามารถช่วยผู้อื่นที่ตกอยู่ในอันตรายแห่งชีวิต แต่ไม่ช่วยตามความจำเป็น ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาไว้ก็ตาม หากแต่ในทางปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวยังไม่ ได้รับความสนใจอย่างเพียงพอทั้งในระดับภายในประเทศและระหว่างประเทศ เนื่องจาก นายเรือมักปฏิเสธที่จะให้ความช่วยเหลือแก่ผู้แสวงหาแหล่งพักพิงจากทะเล เพื่อขึ้นฝั่งเว้นแต่ จะได้รับคำรับรองจากนายเรือ หรือรัฐเจ้าของเรือ องค์การข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ หรือประชาคมระหว่างประเทศว่าจะรับเป็นผู้ดูแล และดำเนินการให้ไปตั้งถิ่นฐานยังประเทศ อื่น ๆ ต่อไป

อย่างไรก็ดี การแก้ไขปัญหาก็เกี่ยวกับการละเมิดหน้าที่ให้ความช่วยเหลือ คอผู้แสวงหาแหล่งพักพิงจากทะเลในระดับระหว่างประเทศ เห็นควรที่จะเริ่มโครงการเผยแพร่กฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ นายเรือและลูกเรือตระหนักถึงพันธะ หน้าที่ของตน และควรตั้งกองทุนระหว่างประเทศโดยความร่วมมือของประชาคมระหว่าง ประเทศ เพื่อตอบแทนและชดเชยค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่นายเรือและลูกเรือเสียไปในการ ช่วยเหลือบุคคลดังกล่าวแทนที่จะกระทำผิด ส่วนในระดับภายในประเทศควรดำเนินการ ให้มีการบังคับใช้กฎหมายภายในที่มีอยู่แล้ว เช่น ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 374 ให้เคร่งครัดยิ่งขึ้น เพื่อให้คนไทยทุกคนตระหนักถึงหน้าที่ ความผูกพันทางกฎหมาย ตลอดจน โทษที่จะได้รับจากการละเมิดกฎหมายดังกล่าวด้วย

ช. การแก้ไขปัญหาของผู้พลพชาวอินโดจีนในกรณีของประเทศคนเหตุ มิใช่
 หมายความว่า ประเทศคนเหตุแห่งการอพยพออกจะ ต้องรับผิดชอบต่อการหลังไหลออก
 ของพลเมืองของตน และต้องหามาตรการระงับการอพยพออกโดยสิ้นเชิง แม้จะเป็น
 สิ่งที่น่าปรารถนาของประเทศต่าง ๆ เพราะเป็นการฝ่าฝืนต่อบริญาสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชน
 อย่างไม่รู้ก็เป็นที่แน่ชัดว่า สาเหตุส่วนหนึ่งของการหลังไหลของผู้พลพ สืบเนื่องมาจาก
 การที่รัฐบาลของประเทศนั้นละเมิดกอธิทธิมนุษยชนของพลเมืองของตน ซึ่งในขณะนี้เองควร
 อย่างยิ่งที่จะมีการวางมาตรการตรวจสอบล่วงหน้าถึงการอพยพออก และมาตรการสกัดกั้น
 การหลังไหลออกอย่างมีมนุษยธรรม กล่าวคือในส่วนของการวางมาตรการตรวจสอบ
 ล่วงหน้าถึงการอพยพนั้น ควรจะมีการจัดตั้งระบบแจ้งให้ทราบล่วงหน้าของสภาวะการหลังไหล
 ออกของผู้พลพจากประเทศของตน (Warning System of potential Flow) ซึ่งขอมูล
 ดังกล่าว อาจได้มาจากการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานสหประชาชาติที่เกี่ยวข้อง
 ของ ประเทศต่าง ๆ ¹ เพื่อว่าประเทศเพื่อนบ้านจะได้ไม่ต้องเผชิญปัญหาเกี่ยวกับ
 ผู้พลพจำนวนมากที่ฉุกเฉินและเร่งด่วน สำหรับมาตรการสกัดกั้นการหลังไหลออกอย่างมี
 มนุษยธรรมนั้น จะต้องไม่เป็นการป้องกันการอพยพออกของบุคคลอันมีสาเหตุมาจากการถูก
 บังคับว่าจะได้รับอันตรายถึงชีวิต หากแต่ควรอย่างยิ่งที่จะทำให้มาตรการการอพยพออก
 อย่างเป็นระเบียบ (Orderly Departure Programme) ที่มีอยู่แล้ว ² เกิดผลบังคับ
 ใช้อย่างมีประสิทธิภาพโดยประสานงานกับองค์การชาวดวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ หรือ
 ในอนาคตควรที่จะวางมาตรการร่วมกันในการป้องกันสถานการณ์อันเป็นต้นเหตุของการอพยพ
 ออก ซึ่งเป็นวิธีที่ได้ผลดีมากกว่าการแก้ไขปัญหาเมื่อมีการอพยพออกแล้ว

¹ "Law and National Policy concerning Displaced Persons and
 Illegal Immigrants in Thailand," op.cit. p. 43.

² ภาคผนวก จ.

สำหรับการแก้ไขปัญหามือพยพชาวอินโดจีนโดยการส่งกลับไปยังประเทศ
 กิ่งเคิมด้วยความสมัครใจนั้น จนกระทั่งปัจจุบันการเจรจาเกี่ยวกับการกลับถิ่นฐานเคิม
 ด้วยความสมัครใจ มักเกี่ยวข้องกับผู้อพยพชาวกัมพูชานั้น อย่างไรก็ตาม ยังมีผู้อพยพ
 ชาวอินโดจีนกลุ่มอื่นในประเทศไทย เช่น ผู้อพยพชาวเวียดนาม, ผู้อพยพชาวลาว ซึ่ง
 หากประเทศที่สามไม่ต้องการรับเขาเข้าไปตั้งถิ่นฐานถาวรในประเทศของตน ทางแก้ไข
 ปัญหาที่ดีที่สุด คือการจัดส่งกลับไปประเทศกิ่งเคิม ซึ่งวิธีแก้ไขปัญหาดังกล่าวจะเกิด
 ประสิทธิภาพที่แท้จริงนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับสถานที่ที่จะส่งกลับ ประกอบกับสถานการณ์ทาง
 การเมืองของประเทศนั้น กล่าวคือ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องโดยความร่วมมือขององค์การ
 ขบวนการใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ จะต้องไม่จัดส่งผู้อพยพชาวอินโดจีนไปยังสถานที่
 ซึ่งอยู่ภายใต้ระบอบการปกครองซึ่งเป็นปฏิปักษ์กับพวกเขา และจะต้องไม่จัดส่งกลับใน
 ช่วงระยะเวลาที่สถานการณ์ทางการเมืองยังไม่สงบพอที่จะกลับได้

อนึ่ง มติของสมัชชาทั่วไปเกี่ยวกับสถานการณ์ของชาวกัมพูชา ซึ่งเน้นถึง
 การแก้ปัญหาทางด้านการเมือง เพื่อบรรลุถึงการแก้ไขปัญหามือพยพชาวกัมพูชานั้นมี 4
 ประการคือ

1. จัดทำสนธิสัญญาหยุดข้อขัดแย้งของกองกำลังทุกฝ่ายในประเทศกัมพูชา
 และถอนทหารทางชาติออกไปจากประเทศกัมพูชาโดยเร็วเท่าที่จะเป็นไปได้ ภายใต้การ
 ควบคุมดูแลของกองกำลังรักษาความสงบและหน่วยงานสังเกตการณ์ของสหประชาชาติ
2. ควรจัดให้มีการเลือกตั้งแบบอิสระขึ้นในกัมพูชา ภายใต้การควบคุม
 ดูแลของสหประชาชาติโดยปราศจากการแทรกแซงของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และการคุกคาม
 ขู่เข็ญประชาชนในการใช้สิทธิเลือกตั้ง อีกทั้งประชาชนจะต้องยอมรับผลของการเลือกตั้งด้วย

3. ควรจัดให้มีมาตรการทางกฎหมาย ซึ่งใช้สำหรับการเลือกตั้งในกัมพูชา และจะต้องมีการถอนกองกำลังทางชาติออกจากประเทศกัมพูชา ก่อนที่จะมีการจัดตั้งรัฐบาลใหม่ซึ่งมาจากการเลือกตั้ง

4. ประชาชนชาวกัมพูชาทุกคนจะต้องมีสิทธิเลือกตั้งและสมัครรับเลือกตั้ง อีกทั้งมีสิทธิในการกำหนดตนเอง ตลอดจนการเลือกรัฐบาลได้โดยอิสระ¹

อนึ่ง เป็นที่แน่นอนว่าในอนาคตจะต้องมีผู้อพยพชาวอินโดจีนบางส่วนตกค้างอยู่ในประเทศไทย การมองถึงการแก้ไขปัญหานี้ในภายหน้าจึงต้องพิจารณาถึงการผสมกลมกลืนโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ อันเป็นต้นเหตุของความขัดแย้ง ซึ่งนอกจากจะใช้การผสมกลมกลืนทางด้านการศึกษา, เศรษฐกิจ, ชนบธรรม, นิยมประเพณี, วัฒนธรรม สังคมและศาสนาอันเป็นวิธีที่แพร่หลายในประเทศต่าง ๆ แล้ว เห็นควรว่าประเทศไทยควรให้ความสำคัญต่อการผสมกลมกลืนในลักษณะที่แน่นแฟ้น และปลูกฝังเข้าไปถึงจิตใจของผู้อพยพชาวอินโดจีน ให้เกิดความรักชาติอย่างแท้จริง เพื่อการกลมกลืนกับสังคมไทยได้อย่างสนิท อันจะเป็นผลดีต่อการแก้ไขปัญหานี้ในระยะยาวในอนาคต ซึ่งในที่นี้ขอเสนอวิธีการแก้ไขปัญหานี้ โดยการให้สัญชาติไทยแก่ผู้อพยพชาวอินโดจีนโดยดำเนินการเป็นลำดับขั้นตอนดังนี้

ก) อนุญาตให้ผู้อพยพชาวอินโดจีน ที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลา นานพอสมควร (อาจ 20 ปีขึ้นไป) และมีอุปนิสัยใจคอตลอดจนความประพฤติดี ได้รับอนุญาตให้เป็นคนเข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย โดยขั้นต้นจะถือว่าเป็นคนเข้าเมืองชั่วคราว ภายในระยะเวลาที่กำหนด (อาจ 3-5 ปี) หลังจากนั้น หากประพฤติก็นสมเป็นพลเมืองดี และผ่านการสืบสวนสอบสวนและตรวจสอบประวัติอย่างละเอียด จนเป็นที่พอใจแล้ว จึง

¹ General Assembly Res. 34/22 of November 14, 1977., 35/6 of October 22, 1980., 36/5 of October 21., 37/6 of October 28, 1982.

อนุญาตให้เป็นคนเข้าเมืองโดยสมบูรณ์ตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง และอนุญาตให้มีใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว

ข) เมื่ออนุญาตให้มีใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าวสักระยะเวลาหนึ่ง ในระหว่างนั้น หากบุคคลผู้นั้นกระทำผิดตามบทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยการเนรเทศ รัฐบาลไทยก็มีสิทธิถอนสัญชาติไทยโดยให้บุคคลนั้นกลับคืนสู่สภาพหรือถือสัญชาติเดิมของตน และดำเนินการเนรเทศออกจากแผ่นดินไทยต่อไป อีกทั้งสามารถนำตัวบทกฎหมายที่เกี่ยวข้องของมาใช้กับพวกเขาได้อย่างเต็มที่ อย่างไรก็ตาม หากในข้างระยะเวลาอันนั้น เขาเป็นผู้มีความประพฤติที่ดีควร อนุญาตให้แปลงสัญชาติเป็นคนไทยได้ ทั้งนี้จะโดยเงื่อนไขตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการแปลงชาติตามปกติที่ใช้อยู่ หรือจะกำหนดขึ้นมาใหม่เฉพาะกรณีเป็นพิเศษก็ได้

ค) สำหรับผู้อพยพชาวอินโดจีนที่ถือกำเนิดในประเทศไทย ในชั้นต้นควรเปลี่ยนทัศนคติของเขาวงชนให้ เป็นมิตรกับรัฐบาลไทยโดยให้เรียนภาษาไทย เพื่อช่วยในการส่งเสริมความเข้าใจซึ่งกันและกัน และมีความคุ้นเคยกับขนบธรรมเนียมประเพณีไทย¹ อีกทั้งควรกำหนดให้มีสัญชาติไทยตามหลักดินแดน ซึ่งถ้าหากมีพฤติการณ์อันเป็นการฝ่าฝืนต่อความมั่นคงหรือประโยชน์ของรัฐ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย มีอำนาจถอนสัญชาติไทยแก่บุคคลดังกล่าวได้ ตามบทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ พ.ศ. 2508 และดำเนินการเนรเทศต่อไป

ง) สำหรับบุตรของผู้อพยพชาวอินโดจีนรุ่นที่สอง หรืออีกนัยหนึ่งคือผู้อพยพชาวอินโดจีนในรุ่นที่ 3 เห็นควรให้ถือสัญชาติตามบิดาของตน ตามหลักสายโลหิต

¹ "ปัญหาชนกลุ่มน้อย," อ้างแล้ว, หน้า 183.

จ) การดำเนินการตามมาตรการข้างต้นดังกล่าวมานี้ ควรถือความสมัครใจ เป็นข้อพิจารณาที่สำคัญด้วย คำว่า "สมัครใจ" ในที่นี้ต้องเป็นไปโดยลำพังตนเอง และโดยไม่มีอิทธิพลอื่นใด เข้ามามาแทรกแซงด้วยไม่ว่ากรณีใด ๆ ¹

จากข้อเสนอแนะดังกล่าวมาทั้งหมด การให้สัญชาติไทยแก่ผู้อพยพชาวอินโดจีน จะก่อให้เกิดผลที่หลายประการคือ

1) มีโอกาสได้ทดสอบความบริสุทธิ์ใจของผู้อพยพชาวอินโดจีนเหล่านั้นว่าจะ เป็นภัยต่อความมั่นคงปลอดภัยของชาติมากน้อยเพียงใด

2) รัฐบาลไทยจะมีรายได้จากการเก็บค่าธรรมเนียมต่าง ๆ อันเกี่ยวกับการ ดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ แห่งการขอเป็นคนเข้าเมืองชั่วคราว ขอเป็นคนเข้าเมือง การขออนุญาตมีบัตรประจำตัวคนต่างด้าว การเก็บค่าธรรมเนียมจากใบต่างด้าวเหล่านั้น เป็นต้น ซึ่งคิดแล้วเป็นเงินจำนวนไม่น้อย

3) จะทำให้ผู้อพยพชาวอินโดจีนเหล่านั้นทราบถึง ท่าทีที่แน่นอนของประเทศไทย ที่มีต่อพวกเขา ว่ารัฐบาลมีความหวังดีต่อพวกเขาอย่างแท้จริง เป็นการคลี่คลายความตึงเครียดที่เกิดขึ้นจากความเข้าใจผิดระหว่างผู้อพยพและประเทศไทย อีกทั้งเป็นการ เปลี่ยนทัศนคติของเยาวชนชาวญวนให้หันมาเป็นมิตรกับรัฐบาลไทยอีกด้วย

4) ประการสำคัญคือ ประเทศไทยสามารถผสมกลมกลืนผู้อพยพชาวอินโดจีนที่ ไม่เป็นภัยต่อชาติให้กลายเป็นคนไทยได้ภายในช่วงเวลาแห่งอายุของผู้อพยพชาวอินโดจีนในรุ่นที่สาม

¹ "ผู้อพยพกับความมั่นคงของชาติ," อ้างแล้ว, หน้า 144.

ส่วนข้อเสียจากการทำให้มีสัญชาติไทยแก่ผู้อพยพชาวอินโดจีนนั้น แม้จะมีอยู่บ้าง แต่ก็น้อยเต็มที่ กล่าวคือหากเจ้าหน้าที่ปฏิบัติไม่เข้าใจนโยบายที่แท้จริงของชาติแล้ว จะทำให้เกิดผลเสียในแง่ที่อาจมีการอนุญาตให้คนที่ เป็นศัตรูต่อชาติแอบแฝง เข้ามาเป็นผลเสีย ต่อประเทศไทย ¹

จากการประมวลปัญหาอันมีขึ้นจากกฎหมายและการปฏิบัติต่อผู้อพยพชาวอินโดจีน ในปัจจุบันนำไปสู่การวิเคราะห์ และข้อเสนอแนะต่าง ๆ เพื่อแสวงหาแนวทางในการแก้ไข ปัญหาผู้อพยพชาวอินโดจีนในประเทศไทย ทั้งในระยะสั้นและระยะยาวที่ควรจะทำ ให้เกิดผลในด้านการปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งเป็นการประสานประโยชน์ระหว่าง อานาจอธิปไตย ความมั่นคงของชาติโดยไม่ละเลยข้อหลักเกณฑ์ในค่านิยมขรรคม เพื่อประโยชน์ ในแง่ของการเผยแพร่ภาพพจน์อันดีของประเทศ ต่อประชาคมระหว่างประเทศอย่างหลีกเลี่ยง ไม่ได้

อย่างไรก็ดี หากได้มีการปฏิบัติตามวิธีที่ได้เสนอแนะในลักษณะที่ค่อยเป็นค่อยไป ความลำบาก โดยอาศัยกฎหมายไทยที่มีอยู่แล้ว ประกอบกับการภาคยานุวัติของผู้นับถือศาสนาฮินดู สถานภาพของผู้ลี้ภัย ค.ศ. 1951 และพิธีสารว่าด้วยสถานภาพของผู้ลี้ภัย ค.ศ. 1967 และการเร่งเร้าในด้านการช่วยเหลือจากประชาคมระหว่างประเทศ เชื่อได้แน่ว่าผู้อพยพชาว อินโดจีนซึ่งตกค้างอยู่ในประเทศไทย จะไม่เป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติดังที่หวาดกลัวอีก ต่อไป อีกทั้งความเห็นอกเห็นใจที่มีต่อพวกเขา ซึ่งกระทำในรูปแบบต่างๆ จะปลุกฝังจิตใจ เขาให้เกิดความรักชาติ และพร้อมที่จะผสมกลมกลืนเป็นคนไทยในที่สุด และเมื่อถึงเวลานั้น แล้ว การศึกษาเกี่ยวกับกฎหมายและการปฏิบัติต่อผู้อพยพชาวอินโดจีนในประเทศไทย คงไม่ สำคัญไปกว่าการศึกษาเรื่องกฎหมายและการปฏิบัติต่อบุคคลที่มีสัญชาติไทยในประเทศเป็นแน่

¹ "ผู้อพยพกับความมั่นคงของชาติ," อ้างแล้ว, หน้า 145.

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- กมล สันธิเกษกริน. คำอธิบายกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล. 1 เล่ม. พิมพ์ครั้งที่ 3. พระนคร : โรงพิมพ์แสงสุทธิการพิมพ์, 2521.
- กระทรวงมหาดไทย, สำนักงานศูนย์ดำเนินการเกี่ยวกับผู้อพยพ. ผู้อพยพชาวอินโดจีนในประเทศไทย. 1 เล่ม. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานศูนย์ดำเนินการเกี่ยวกับผู้อพยพกระทรวงมหาดไทย, 2523.
- ชจักษณ์ บุรุษพัฒน์. ชนกลุ่มน้อยในไทย. 1 เล่ม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แพรวพิทยา, 2518.
- จักรพรรดิพงศ์ (จาก), พระ. พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา. 2 เล่ม. พิมพ์ครั้งที่ 1. พระนคร : องค์การคาคูรสุภา, 2504.
- ไพฑูริย์ มีกุล. ประวัติศาสตร์ไทย. 1 เล่ม. พิมพ์ครั้งที่ 1. มหาสารคาม : ปริทัศน์การพิมพ์, 2512.
- ภาสกร ชุณหะวัณ. คำอธิบายกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล. 1 เล่ม. พิมพ์ครั้งที่ 1. พระนคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2523.
- รอง ศยามานนท์. ประวัติศาสตร์ไทยสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้น. 1 เล่ม. พิมพ์ครั้งที่ 1. พระนคร : กรมศิลปากร, 2502.

ลิขิต ชีวเวคิน. ชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย. 1 เล่ม. พิมพ์ครั้งที่ 1. พระนคร :
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2521.

วิลาสวงศ์ พงศะบุตร. ประวัติศาสตร์ไทย. 1 เล่ม. พิมพ์ครั้งที่ 1. พระนคร :
สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2519.

สมพงษ์ ชูมาก, อรณี นวลสุวรรณ. ปัญหาผู้ลี้ภัยอินโดจีน : ชาติและการปฏิบัติของ
ประเทศต่าง ๆ และองค์การระหว่างประเทศ. 1 เล่ม. พิมพ์ครั้งที่ 1.
พระนคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526.

สุชาบดี สัตตบุตรย์. กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีเมือง. 1 เล่ม. พิมพ์ครั้งที่ 1.
พระนคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522.

หนังสือแปล

วิลเลียม คิลฟตัน ค็อคค. ชนชาติไทย. แปลโดย หลวงแพทยนิติสารักษ์. พระนคร :
โรงพิมพ์คุรุสภา, 2520.

บทความวารสาร

กมล สนธิเกษกริน. "สิทธิของผู้ลี้ภัยในการแสวงหาที่พักพิง." วารสารนิติศาสตร์ 9
(กันยายน-พฤศจิกายน 2520) : 257-261.

กาญจณี ละอองศรี. "ถิ่นกำเนิดของคนไทย : พรหมแดนแห่งความรู้." วารสารธรรมศาสตร์
2 (มิถุนายน 2524) : 5-25.

โกศล โสภากวีวิจิตร. "สิทธิผู้ลี้ภัย." กุลพาท 4 (2522) : 46-47.

"กบฏชนกลุ่มน้อยแนวรบด้านตะวันตกยังไม่เปลี่ยนแปลง." สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 28
(ตุลาคม 2524) : 10.

- "กองพล 93 รัฐอิสระบนแผ่นดินไทย." สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์. 28 (กุมภาพันธ์ 2525)
: 21-22.
- "ความมั่นคงแห่งชาติกับนโยบายต่างประเทศ." เอเชียปริทัศน์. 1 (เมษายน-มิถุนายน
2523) : 52-53.
- จรัญ ภัคศิรนากุล. "สิทธิก่อตั้งครอบครัวของคนต่างดาว." บทชนศึกษา 39 (2525) :
281-286.
- จักริน ฉายะพงศ์. "โจรสลัด : อาชญากรรมระหว่างประเทศ." สราญรมย์ 33 (2526) :
396-407.
- จิตติ เจริญนำ. "จุดแตกต่างการตีความการเพิกถอนสัญชาติไทย." สยามใหม่ 2
(มีนาคม 2526) : 39-40.
- คณีย์ เกตุสิริ. "ศูนย์อพยพกับความมั่นคงของชาติ." เทศาภิรักษ์ 74 (กันยายน 2522) :
736-745.
- "ไทย ลาว 2525 ป้อนทราย." สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 28 (พฤศจิกายน 2524) : 5.
- "นโยบายของไทยต่อเขมรเป็นอย่างไร." สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 29 (กรกฎาคม 2525) : 4.
- "ปัญหาผู้อพยพในประเทศไทย : มนุษยธรรมมีจำกัด." สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 29 (ตุลาคม
2525) : 20.
- ประชา คุณะเกษม. "อนุสัญญาเจนีวาว่าด้วยทะเลหลวง ค.ศ. 1958." สราญรมย์
(2524) : 216-218.

- ประชา คุณะ เกษม. "ปัญหาโจรสลัดในอ่าวไทย และบริเวณตอนใต้ของทะเลจีน." สรวณรมย์ (2524) : 215-216.
- ประพจน์ นรินทรางกูล. "ข้อคิดเห็นจากก้นถัง ครั่งกานู ที่เกี่ยวกับปัญหาชาวเวียงคนาม-อพยพ." สรวณรมย์ 29 (2522) : 29-33.
- ประจิตต์ โจรนพฤษ. "เขตเศรษฐกิจจำเพาะ." วารสารกฎหมาย (2525) : 12-13.
- "ผู้ลี้ภัยกับพหุชาเครื่องมือที่ถูกใช้." สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 27 (สิงหาคม 2523) : 13.
- "มอดูอิสระทางก้าวที่เสรี." สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 29 (กรกฎาคม 2525) : 5.
- "เราจะไปทิศทางไหน : นโยบายฉนวนอพยพ." ปริทัศน์ 13 (กันยายน 2519) : 2-5.
- "รายงานพิเศษของพล 93 รัฐอิสระบนแผ่นดินไทย." สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 29 (กุมภาพันธ์ 2525) : 18-22.
- ราชมนู. "คีกละแวก." ยุทธภูมิ 10 (พฤษภาคม 2525) : 11-12.
- วิฑิต มั่นตากรณ์. "ผู้อพยพในประเทศไทย : ทศนคติต่อประเด็นว่าด้วยขอกกฎหมายและนโยบายของรัฐ." วารสารกฎหมายจุฬาลงกรณ์ 6 (กุมภาพันธ์ 2524) : 39-43.
- วิฑิต มั่นตากรณ์. "ผู้แสวงหาแหล่งพักพิงจากทะเล และการโจรสลัดในอ่าวไทย." วารสารนิติศาสตร์ 12 (2525) : 36-76.
- วิฑูทธ จารัสพันธ์. "ปัญหาผู้ลี้ภัยในประเทศไทย." จุลสารสังคมศาสตร์ (พฤศจิกายน-มีนาคม 2523) : 13.
- ศรีสัมพันธ์ จันทร์เฉลย. "ชาวฉนวนอพยพ : ปัญหาชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย." รัฐศาสตร์นิเทศ 2 (สิงหาคม 2519) : 1-91.

สุขุม พัทนะศิริ. "สิทธิในการขอลี้ภัยในดินแดนต่างประเทศ." วารสารกฎหมายจุฬาลงกรณ์
5 (2523) : 90.

"สัมพันธ์ไทยญวนยังเลือนลาง." ประชาชาติ 3 (สิงหาคม 2519) : 15-16.

อุทัย บุญชาติ. "ปัญหาผู้ลี้ภัยในประเทศไทย." รัฐาภิวัตน์ 22 (กรกฎาคม 2523) :
44, 53-55, 70-71.

"อนาคตของผู้ลี้ภัยเริ่มทันที." สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ 27 (กุมภาพันธ์ 2524) : 9.

อุษณีย์ ฉัตรานนท์. "สรุปผลการประชุมสัมมนาเรื่องผู้ลี้ภัยอินโดจีน." วารสารธรรมศาสตร์
8 (เมษายน-มิถุนายน 2522) : 64-69.

อารง สุทธาศาสตร์. "อนาคตของผู้ลี้ภัยชาวเวียดนามในเอเชีย." วารสารธรรมศาสตร์
8 (2522) : 55-78.

กฎหมายและคำสั่งกระทรวง

"กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127." ราชกิจจานุเบกษา 52 (14 เมษายน 2478).

"ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 337." ราชกิจจานุเบกษา 89 (13 ธันวาคม 2515).

"ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องการไต่สวนชาติ." ราชกิจจานุเบกษา 98
(พฤษภาคม 2522).

"พระราชบัญญัติสัญชาติ พ.ศ. 2508." ราชกิจจานุเบกษา 82 (4 สิงหาคม 2508).

"พระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. 2478." ราชกิจจานุเบกษา 52 (1 ตุลาคม
2478).

"พระราชบัญญัติเนรเทศ พ.ศ. 2499." ราชกิจจานุเบกษา 72 (29 มกราคม 2500).

"พระราชบัญญัติคณะกรรมการกฤษฎีกา พ.ศ. 2522." ราชกิจจานุเบกษา 96
(1 พฤษภาคม 2522).

"พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. 2522." ราชกิจจานุเบกษา 96 (1 มีนาคม 2522).

"พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2499." ราชกิจจานุเบกษา
73 (15 พฤศจิกายน 2499).

"พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2519."
ราชกิจจานุเบกษา 93 (15 ตุลาคม 2519).

"คำสั่งของกระทรวงมหาดไทย ที่ 443/2493." ลงวันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ. 2496.

"คำสั่งของกระทรวงมหาดไทย ที่ 64.9/2496." ลงวันที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2496.

"คำสั่งกระทรวงมหาดไทย ที่ 20695/2503." ลงวันที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2496.

"คำสั่งของกระทรวงมหาดไทย ที่ 2691/2503 ลงวันที่ 19 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2503.

"คำสั่งของกระทรวงมหาดไทย ที่ มพ. 0313/ว. 735 ลงวันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2520.

"คำสั่งของกระทรวงมหาดไทย ที่ 0313/ว. 99 ลงวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2525.

"หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ สร. 0202/ว. 31 ลงวันที่ 10 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2524.

หนังสือพิมพ์

"หนังสือสลับเขมร." ไทยรัฐ (29 กันยายน 2525) : 1.

"โจรสลัดญวนปล้นเรือไทย ฆ่าโหด 2 ศพ." เคลนิวิสต์ (29 กันยายน 2525) : 1, 16.

หนังสือพิมพ์ในโอกาสพิเศษ

"มอญที่เกี่ยวกับไทย." ในอนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพคุณหญิงชุกติมา สุริยสัจย์,
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ศิwap, 2512.

วิทยานิพนธ์

วิชาญ จำปีศรี. "ญวนอพยพกับความมั่นคงของชาติ." วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต แผนกวิชา
นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2515.

อดิเรก เลิศนารินทร์. "ศาลปกครองที่จะจัดตั้งขึ้นในประเทศไทย." วิทยานิพนธ์ปริญญา-
มหาบัณฑิต แผนกวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.

อาภรณ์ พุณนิคม. "ปัญหาผู้ลี้ภัยอินโดจีนในประเทศไทย." วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต
แผนกวิชารัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522.

จดสาร เอกสารอักษำเนา

โกศล โสภาศย์วิจิตร. "ปัญหาข้อกฎหมายของบุคคลพลัดถิ่นเกี่ยวกับการเข้าเมือง การสมรส
และสัญชาติ." เอกสารในการประชุมสัมมนาว่าด้วยองค์การชาวลวงใหญ่
ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร :
ประเทศไทย, 6-7 ตุลาคม 2526. (อักษำเนา).

ประสงค์ สุนศิริ. "นโยบายและการปฏิบัติของประเทศไทยต่อปัญหาผู้อพยพลี้ภัยจากอินโดจีน."
เอกสารคำบรรยาย ณ สถาบันเอเชีย คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
กรุงเทพมหานคร , ประเทศไทย, 2522. (อักษำเนา).

"รายงานการสัมมนาเรื่องผู้ลี้ภัย." กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525.

(อัครสำเนา)

"ประเทศไทยและผู้อพยพชาวอินโดจีน." เอกสารในการประชุมทางวิชาการ ณ มหาวิทยาลัย-
รามคำแหง, กรุงเทพมหานคร, ประเทศไทย, กุมภาพันธ์ 2522. (อัครสำเนา)

ข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ, สำนักงาน. "การให้ความคุ้มครองผู้ลี้ภัยและบุคคล
ผู้พลัดถิ่นที่อยู่อาศัยในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้." กรุงเทพมหานคร :
ม.ป.ป.

โศกทัศน์วัสดุ

รายการวิทยุ รายการโทรทัศน์

"ข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติต่อสู้ป้องกันโจรสลัด." ภาพยนตร์ข่าวในประเทศ
เสนอทางสถานีโทรทัศน์สีช่อง 3. 29 กรกฎาคม 2526.

ปรีชา ทรัพย์โสภณ. "องค์การข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ กล่าวถึงมาตรการ
แก้ไขปัญหาลี้ภัยชาวอินโดจีน." บทวิทยุออกอากาศทางวิทยุกระจายเสียงแห่ง
ประเทศไทย. 2 กันยายน 2526.

สัมภาษณ์

อมร จันทร์สมบูรณ์. เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา. สัมภาษณ์, 16 มกราคม 2527.